

begrijpen van een diepere verborgen zin, mocht die er sowieso al zijn.

Baervoets kruipt onder het tapijt vandaan, neemt het tapijt van Hernandez weg, en legt voor hij de scène verlaat diens kledingstukken netjes één voor één naast hem. Hernandez kan nu herboren worden in de kledingstukken, die hij één voor één aantrekt, en de scène verlaten.

Maar kijk toch. Schauet doch. Dat lijkt de vierde danser, Katrien van Aerschot, die als eerste opkwam, te willen zeggen in haar verstilde hurkzucht achteraan de scène rechts, een positie die ze had ingenomen toen de voorstelling kantelde in het oprollen van de tapijtconstructie. Vanaf dat kantelmoment was zij oftewel scène geweest, en op de duur waren we haar aanwezigheid bijna vergeten, maar nu ze daar nog alleen is achtergebleven, in een verstilde houding en als in een bevroren kijken, wordt haar aanwezigheid des te tragischer en pregnanter. Want zij heeft samen met ons, maar dan van aan de andere zijde, van aan de overkant, naar dit onherroepelijke, onherneembare, onherhaalbare gebeuren gekeken, op de scène maar toch ook af de scène, als insider maar toch ook als outsider. Zij maakt ons onrechtstreeks bewust van het feit dat zij waarschijnlijk een ander gebeuren heeft gezien dan wij, en dat wij ons kijken nooit meer vanuit haar oogpunt kunnen herhalen.

Schauet doch naar het tragische van ons kijken dat altijd te kort schiet of te laat komt, en zich vastklampt aan de herkenning of aan het destilleren van structuren en lijnen, van patronen die zich al dan niet herhalen en eigenlijk in hun herhaling slechts herkenbaar zijn. Want, wanneer Katrien van Aerschot ten slotte als laatste het podium verlaat en een grote leegte achterlaat, en 'Schauet doch und sehet ob irgend ein Schmerz sei', het begin van Cantate nr. 46 van J. S. Bach, uit de diepte van het podium opklinkt, eerst stil dan luider, opent de mentale ruimte van de muziek met haar polyfone weefsel van stemmen en haar dynamische opbouw van stil

naar hard, van eenvoudige draden naar complex weefsel, de innerlijke ruimte tot beschouwen van wat we zagen, van wat we schouwden. Dan openbaart het voorbije bewegingsgebeuren zich nog meer als een ingenieuze constructie met een interne logica, als een in alle lagen cyclische compositie.

Eigenlijk kan je de muziek van Bach bekijken als een epiloog waarlangs Baervoets ons ons schouwen van daarnet kan laten beschouwen, alsof Bachs compositie ons Baervoets compositie beter kan laten doorgronden door haar veel kortere duur, door haar gecompriimeerdheid en tegelijkertijd toch haar gelijkende structuur en compositorische opbouw. Eigenlijk verdubbelt Baervoets zijn werk dus in de muziek van Bach en zegt hij ons dat we zijn werk ook als een compositie van structuren, van lijnen en stemmen moeten lezen. Eigenlijk worden op de duur, in onze mentale verdubbeling, de bewegingen van de dansers stemmen en muziek, terwijl Bachs compositie in retrospectie beweging en beeld wordt. Tegelijkertijd wordt door deze verdubbeling ons luisteren en kijken ook tragisch onherroepelijk, niet te hernemen. De epiloog legt dit beschouwen van ons beperkte schouwen bloot en laat ons voelen dat we nooit toegang zullen hebben tot de blinde vlek van onze beladen perceptie. Dat we als wezens die leven in de tijd, en die zonder de combinatie van tijd en ruimte niet bestaan, nooit toegang kunnen krijgen tot die kern van ons zijn en bewustzijn. Ons dat op zo'n tragische manier laten ervaren via een bewegingscompositie, is grote kunst. ●

Hugo Haeghens

SCHAUET DOCH

EEN VOORSTELLING VAN
Alexander Baervoets, David Hernandez,
Brice Leroux, Katrien van Aerschot
PRODUCTIE Azuur vzw
COPRODUCTIE Monty

DE NACHTEN

De Nachten durven niet meer te durven

Het literair en muzikaal festival De Nachten lijkt definitief zijn bedding te hebben gevonden: een geschikte locatie, een vast recept, een trouw en ruim publiek en erg gewillige voorbeschouwers alom.

De zesde aflevering, op 12 en 13 januari 2001, betekende de consolidatie van het publiekssucces. Maar als je alles op een rijtje zet, lijkt het moment gekomen om je af te vragen of er eindeloos gevarieerd kan worden op hetzelfde recept en of een paar aloude ingrediënten niet dringend aan verversing toe zijn.

Succes is sowieso gegarandeerd. Zoals in andere nabeschouwingen ook vaak is opgemerkt, zijn De Nachten in de eerste plaats een sociaal gebeuren voor publiek en performers. Wie van de jonge literaire en muzikale scène niet zelf op een of alle vier de podia staat, is wel ergens in het publiek, backstage of in de foyer terug te vinden. Op De Nachten moet je blijkbaar geweest zijn, en dat geldt ook voor het publiek. De gangen zijn dan ook constant even druk bevolkt als de vier zalen en je kan je zelfs niet van de indruk ontdoen dat er in de zalen meer verloop is dan in de gangen. Dat heeft ook te maken met de snelle opeenvolging van relatief korte acts en hun verspreiding over zowat de hele podiuminfrastructuur van de Antwerpse Singel. De bezoeker dient dus Pukkelpop-gewijs een eigen verscheurende keuze te maken, want er gebeuren meestal vier dingen tegelijk. En ook al staan een paar performers meerdere keren geprogrammeerd, het is onmogelijk alles te zien.

Qua sfeer hebben De Nachten

het meeste weg van een rustig pop-festival. Een ouderwetse happening, een soort van Dranouter voor literair geïnteresseerden, die komen om vrienden te ontmoeten, bekenden tegen het lijf te lopen, af en toe een optredentje mee te pikken en vooral veel rond te hangen met de bijbehorende pinten, sigaretten en zelfs een occasionele joint.

Wie vindt dat zulks verfrissend is voor een ondertussen eerbiedwaardige instelling als deSingel, die is met weinig tevreden.¹ Het lijkt me niet essentieel dat het jonge volk onbeschroomd een cultuurtempel betreedt en er zich gedraagt als op de gemiddelde zomerfestivalweide. Als De Nachten vernieuwend en belangrijk willen blijven of beter: terug vooruitstrevend en toonaangevend willen worden, zal dat van de kwaliteit en de originaliteit van de podiumacts afhangen. En daar wringt het schoentje hoe langer hoe meer.

Het was ook al tijdens De Nachten *on tour* te merken. Veel acts blijven niet of nauwelijks overeind op een podium. En dan heb ik het niet over de clown van dienst, het terecht miskende talent Vital Baeken, die op zijn best een vrij geslaagde persiflage van een *zatte nonkel* neerzet. Wat echt stoort op De Nachten zijn de vele ad hoc-creaties die in dat eenmalige blijven steken: soms een goed idee, bijna altijd een ondermaatse uitwerking. Er wordt heel wat kruisbestoven, maar voorbij lijkt de tijd dat zulks ook buiten De Nachten verder kon groeien, zoals destijds *De Gebeurtenissen* van Peter Verhelst, Paul Mennes, Jeroen Olyslaegers en Eavesdropper. De verpersoonlijking van het eenmalige